

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, SREDA, 14. XI. 1951

ŠTEV. 80 (449)

Predvolilna zborovanja Kmečke gospodarske zveze

Samo deset dni nas še loči od volitev v različne kmečke ustanove in posamezne stranke že tekmujejo v tem, da bi pokazale svoje kandidate v čim lepši luči. Medtem ko pojejo ÖVP-jevski govorniki z dobro znanim Steinacherjem na čelu hvalo in slavo svojim kandidatom Ferlitschu, Gruberju, Metnitzu, Marischu, Mayrhoferju in podobnim veleposestnikom, se kmetje naših vasi strinjajo zbirajo okoli svojih ljudi — kandidatov Kmečke gospodarske zveze, ker vedo, da bodo le-ti pošteno, nepristransko in vztrajno zastopali interese malega in srednjega kmeta. To dokazujejo tudi predvolilna zborovanja KGZ na katerih so se preteklo soboto, nedeljo in ponedeljek zbrali kmetje naših krajev v velikem številu.

Na velikih zborovanjih v Podjuni

Na velikih zborovanjih v Šmihelu, Globasnici in v Št. Primožu je govoril od vseh navzočih toplo pozdravljen nosilec kandidatne liste za kmetijsko zbornico Janko Ogris iz Bilčovsa. V svojem globoko zasnovanem govoru je med drugim dejal:

„Nas vse tlači težka mora. To, kar se danes dogaja na našem podeželju, nas vodi v težavne in žalostne čase. Zapovrstjo bežijo ljudje z naših kmetij, delo nam pa ostaja isto. Čedalje bolj smo prisiljeni naša polja zanemarjati, ker nam zaradi tega zraste čedalje manj. Vse to ne vodi samo nas v še slabše čase, temveč vse naše delovno ljudstvo, celotno državo. Če kmet ne bi mogel pridelati dovolj žita, če ne bi pridelal več mleka in več mesa, potem bi predla trda celi državi. Da s samim uvozom žita in mesa ne pride država nikamor, to vidimo sedaj. Medtem ko bi se morale razmere normalizirati, vidimo, da je vlada prisiljena izdajati odredbe, ki prepovedujejo uživanje mesa v dveh dneh na teden, ki zabranjujejo kmetom mleti žito po svoji volji, ki postavljajo nakup krmil spet na nakaznice. Vse kaže, da gremo spet v sistem predpisovanja oddaj in dodeljevanja nakaznic, skratka v čase, ko bo čedalje bolj primanjkovalo živin in krmil.

Dolžnost države je bila in je, da pomaga kmetu v njegovem težavnem položaju, da mu nudi vse potrebne opore in podpore. Ta namen ima kmetijska zbornica; njena polnomočja in naloge so ogromne. Kmetijska zbornica ima vpliv in soodločujočo besedo v vseh vprašanih javnega življenja, ki tičejo kmeta, njegovo zemljo in vnovčenje njegovih pridelkov. Vlada ne more izdati nobene odredbe in deželni zbor oz. državni zbor ne skleniti kakšnega gospodarskega zakona, če prej ni kmetijska zbornica po svojih zastopnikih zavzela stališče k njemu. Tako zbornica lahko zahteva in ima vpliv na to, po čem bomo dobili plačano živino, mleko in žito, kako naj se uredita prehrana in oskrba, kakšna in koliko živin in krmil je treba uvoziti. Mimo vseh teh zakonitih polnomočij pa ji je poverjena tudi naloga, da uporablja in deli denarje, ki jih celovška in dunajska vlada dajeta v pomoč kmetijstvu.“

Tov. Ogris je v zvezi s temi nalogami poudaril, da je napačno, če podcenjujemo in omalovažujemo kmetijsko zbornico in če namerava kdo stati pri volitvah ob strani. Po 19. letih imamo prvič priložnost, da na tako važna mesta v svoji občini, okraju in v deželi volimo zastopnike. Samovlada je pokazala, da so dosedanjim zastopnikom poznali samo sebe, da so samo med seboj in sebi enakim delili javne denarje ter zastopali samo svoje koristi. Če je hotel od nas kdo dobiti kakšno pomoč, jo je dobil samo za ceno svoje odvisnosti.

Ko je podrobno govoril o sedanjem razmetavanju sredstev v zbornici in naštel velike krivice, ki so jih storili našemu ozemlju, je poudaril, da je doslej komandirala in denar delila samo peščica ljudi, ki hodijo med tem, ko moramo mi dan za dnem garati od zore do mraka, po svojih poljih samo na sprehode, gledat, kako jim pšenica cveti. Kljub temu pa hočejo biti taki gospodje bolj kmečki kakor smo mi.

Nobeden od nas, pa čeprav bi na tihem upal v kakšno pomoč, teh ljudi ne more voliti, ker bi s tem volil nadaljnje zapostavljanje samega sebe ter nadaljnje bogatenje te gospode.

Tudi SPOe-Arbeitsbauernbund ni za nas, ker imamo tudi z njegovimi ljudmi samo slabe izkušnje. Vedno so lovili glasove iz naših krajev, poslance v deželni zbor pa so navlekli iz drugih krajev. VdU „Bauernschaft“ pa še sama pove, kaj je v njenem ozadju — postavitve režima, kakor smo ga imeli za časa vojne.

Zato smo po številnih vaških posvetovanjih za našega kmeta brez razlike na prepričanje izbrali „Kmečko gospodarsko zvezo“, si izbrali

kandidate iz svoje srede in določili naš program. Če ste mene izbrali za svojega prvega kandidata, potem sem sprejel to težko nalogo samo zato, da vam pomagam in se na čelu vseh zastavim za pravice nas vseh. Ne moremo vam obljubljati zlatih časov, toda eno vam prisežem: Stal in boril se bom za vse in vsakogar, kadar koli in kjer koli bo potrebno.

Izvajanja tov. Ogrisa so zborovalci povsod z navdušenjem odobrvali in mu krepko stiskali v roke. V Št. Primožu je kot sogovornik nastopil tudi dr. Joško Tišler, ki je bodril kmete, naj čuvajo in širijo kmečko enotnost, ki se razvija v Kmečki gospodarski zvezi.

Zborovanje v Št. Jakobu v Rožu

V okviru predvolilnih zborovanj Kmečke gospodarske zveze je bilo tako zborovanje tudi v Št. Jakobu v Rožu. Preteklo nedeljo po prvi maši se je zbralo nad 30 naših kmetov v gostilni pri Šimeju, kjer je zborovanje otvoril Joško Stiker in poudaril pomen tega posvetovanja. Kot govornik je nastopil kandidat Kmečke gospodarske zveze Mirko Kumer, ki je podrobno orisal sedanjí položaj kmetijstva predvsem v južnem delu Koroške in nakazal dosedanje pristransko delovanje kmetijske zbornice.

Ko je na podlagi podrobnih števil prikazal, kako so gospodje v kmetijski zbornici načrtno zapostavljali pri razdelitvi raznih podpor in subvencij vasi in občine jezikovno mešanega južnega dela dežele, je govornik poudaril, da to nikakor ni pravično in enakopravno. Ne zahtevamo, da bi nas prijemali s posebnimi rokavicami in nas nosili na rokah, odločno pa zahtevamo enakopravnost tudi za naše kraje. Vsi sicer plačujemo davke, dobimo pa skoraj ničesar, čeprav je naš denar, ki ga dajemo državi in deželi v obliki davkov, vreden prav toliko kot denar nemško govorečega sodeželana.

Zbrali smo se na zborovanju, da se pogovorimo o volitvah, kjer bomo izvolili v važne kmetijske ustanove naše ljudi, ki nimajo iz preteklosti umazanih rok, marveč so nam s svojim dosedanjim življenjem in delom porok, da bodo nepristransko zastopali naše koristi.

Govornik je v kratkih besedah pripovedoval o svoječasnih razmerah v pliberškem sodnem okraju, kjer so kmetje leta 1932 izvolili v kmetijske ustanove svoje ljudi, ki so odločno zahtevali enakopravnost za slovenske kraje. Nato pa je spet prišel na današnji položaj in poudaril, da smo za enakopravnost povsod, zato smatramo za žaljenje naše časti in enakopravnosti, če nam v uradu, ki ga prav tako vzdržujemo mi, odgovorijo na slovensko vprašanje „verstehe nicht windisch“.

Nekdaj — je govornik nadaljeval — so bile naše vasi enotne in so združeno volile le slovenske zastopnike, vrinili pa so se v naše vrste tujci, ki so začeli razdvajati in vladati po starem rimskem načinu „divide et impera“ — deli in vladaj! Zato pa je tembolj potrebna enotnost pri bližnjih volitvah, da bomo v kmetijske ustanove dobili naše zastopnike, ki bodo tamkaj zbrani gospodi obujali vest in za svoje kraje zahtevali enakopravnost.

Podrobno je razčlenil program Kmečke gospodarske zveze in zaključil svoj govor: Izvolite 25. novembra moše, ki se bodo dosledno zastavili za izvedbo tega programa, ki bodo vedno in povsod nepristransko zastopali vaše koristi. V naših vrstah ne sme biti malodušnosti, saj imamo enake dolžnosti, zato zahtevamo tudi enake pravice!

Navzoči kmetje so navdušeno sprejeli izvajanja govornika, nato pa se je razvil živahen

Ne zahtevamo, da bi nas prijemali s posebnimi rokavicami in nas nosili na rokah, odločno pa zahtevamo enakopravnost tudi za naše kraje.

medsebojni pogovor. Spregovoril je gospodarstvenik Janko Janežič iz Leš, ki je naglasil: Čas, v katerem živimo, kriči po pomoči. Slišali smo o kmečkih puntih in turških vpadih, bili so to časi, ko so težke in nevzdržljive razmere združile vse kmete, da so se enotno zatekli k samopomoči. Takrat so jim vladali graščaki in vitezi, danes pa nam vlada država, ki se sicer imenuje demokratična, morala pa bi ravnati z nami prav tako kot z drugimi, potem bi jo podpirali tudi mi, ker demokracija ne sme biti le plašč, pod katerim se skrivajo krivice.

V slogi je moč, kar so spoznali že naši predniki v časih kmečkih puntov, in tudi danes zorijo časi in le tako doigo bomo lahko z upanjem zrl v bodočnost, dokler se bomo znali upreti povsod tam, kjer preti nevarnost, kjer se dogajajo krivice.

Na kratko je spregovoril o posameznih strankah, ki tudi tokrat lovijo glasove po naših vaseh, in zaključil: Ne pustimo se varati, ker nobena od teh strank ni za nas. Po 25. novembru nobena od teh ne bo kazala razumevanja za naše težave, zato je za nas le stranka naših ljudi — to je Kmečka gospodarska zveza.

Potreba po enotnemu nastopu pri volitvah je prišla do izraza pri vseh navzočih in je v tem smislu tudi zaključil zborovanje Jaka Reichman, ko je dejal: 25. novembra imamo priložnost izvoliti svoje zastopnike, ki sicer niso akademsko izobraženi, bodo pa prav tako dobro znali zastopati naše koristi. Zato izvolimo ljudi iz naše srede, ne pa tiste, ki so prišli od bogov in ki nam, še nikdar niso kaj dali!

V Kotmari vesi

Okoli 30 kmetov se je zbralo v nedeljo po maši tudi v Kotmari vesi v Mežnarjevi gostilni, da se pomenijo o kmečkozbojskih volitvah. Zborovanje kmetov je otvoril Egidij Vašnik, pd. Gvažar, ki je poudaril važnost volitev in še posebno važnost propagande od posameznika do posameznika, ki jo mora vršiti vsak med svojimi sosedi. Nato je podal besedo tov. dr. Zwitteru Franciju, ki je v začetku poudaril pomen skupnosti kmetov. „Le vkup, le vkup, uboga gmajna, za staro pravdo gre zdaj dražna“ — ta stari klic naših vasi velja tudi danes. Kakor je šla pred poltisočletjem borba proti izkoriščevalcem v gradovih, tako gre tudi danes borba proti veljakom, ki s pomočjo zbornice zapostavljajo našega človeka. Humberšký gospoda je pred poltisočletjem prav tako bila proti našemu človeku kakor je danes proti našemu kmetu, čeprav tudi kandidira, da bi baje zastopala koristi svoje okolice v kmetijski zbornici. Vedeti moramo, da nas ta gospoda pozna samo ob proslavah plebiscita in pa kadar se boji za svoje stolčke. Ob takih priložnostih potem dežuje obljub in „širokogrudnih“ daril, hitro pa je vse pozabljeno, čim so volitve mimo. Zato je važno, da se naši kmetje združijo in sicer ne glede na svoje politično gledanje in ne glede na nacionalno prepričanje, pri volitvah gre samo za gospodarske koristi našega ozemlja, ki je od nekdanj od vseh oblastnikov zanemarjeno in zapostavljeno.

Govornik je nato govoril o nalogah kmetijske zbornice, o njenem ustroju in o važnosti, da dobimo tudi kmetje južnega dela dežele v njej resnične zastopnike, ne samo zastopnike, ki so sicer iz našega ozemlja, pa že njihovi nazivi raznih ekonomiratorov, diplomandiratorov in inženirjev pa Gutsbesitzerjev kažejo, da niso doma na našem ozemlju ali pa so že tako daleč „aufgenordet“, da se čutijo bolj domači že na severu kakor v svoji južni domovini. Kandidati Kmečke gospodarske zveze pa so morje iz naše srede, ki se morajo prav tako boriti za vsako malenkost, kakor mi vsi, ki so večinoma na lastni koži občutili tudi zapostavljanje in ponižanje, ko so morali v izseljeništvu samo zaradi tega, ker so ljubili svojo zemljo in ostali zvesti šegam in navadam svojih kmečkih prednikov. Ostro je napadel plašljivost in malodušje nekaterih, češ kaj bomo ho-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Akcija za znižanje cen

je le pesek v oči delovnim ljudem

Na lastni koži je vsak, ki mora z delom svojih rok ali možganov služiti bori vsakdanji kruh zase in za svojo družino, občutil skokovito dviganje cen po petem sporazumu o mezdah in cenah. Sicer nekoliko zvišane mezde in plače so daleč zaostajale za cenami prav onih izdelkov, ki so potrebni za vsakdanje življenje. Zato se je marsikdo nekako oddahnil, ko je bilo slišati, da bodo razgovori o znižanju cen nazaj na stopnjo ob času petega sporazuma o mezdah in cenah uspešni.

Med tem sta predvsem tekstilna industrija in trgovina svoje cene dejansko že znižali. Sledile so jima tudi nekatere druge panoge gospodarstva. Čeprav je delovni človek danes za vsak groš, ki si ga lahko prihrani, že hvaležen, je nad to „akcijo za znižanje cen“ vendarle precej razočaran. Časopisi so pisali, da bodo cene res padle nazaj na staro stopnjo, kar se pa v nobenem primeru ni zgodilo. Cene, ki so od sredine meseca junija naprej poskočile za 10, 20, 30 in še več odstotkov, so sedaj „velikodušno“ znižali za največ 6%. Iz nekih zaupnih okrožnic trgovske zbornice pa je razvidno, da so ta znižanja cen samo manipulacije na račun malih potrošnikov. Za razne izdelke pletenin na primer bi se cene morale sprva znižati za 6%. Omenjena okrožnica pa to že spet preklicuje in navaja za iste izdelke znižanje za le 3,5%. Pa tudi to samo do 1. decembra, odtlej pa celo samo za 3%. V tem

se kaže jasno prizadevanje vodilnih industrijskih in trgovskih krogov, da bi sedanje znižanje cen polagoma sploh zopet odpravili, tako da bodo morda že za božič, ko vsak največ takih stvari nakupuje in ko je najvišja prodajna sezona pozimi, vse cene že spet tako visoke, kot pred znižanjem, če ne še višje.

Čeprav je vsaka „akcija za znižanje cen“ razveseljiva, je treba vendar ugotoviti, da v tem primeru delovnemu človeku praktično ne bo mnogo koristila, ako delavskim zbornicam in sindikatom, ki so vodili te razgovore z zastopniki industrije in trgovine, ne uspe da bi zagotovili dosežene rezultate oziroma da bi v interesu delovnih ljudi prisilili kapitalistične kroge, da s svojimi cenami še bolj popustijo. Samo tedaj, če jim to uspe, je na mestu poziv vodstva avstrijskih sindikatov, naj se z nemestnimi zahtevami po zvišanju plač in mezd ne moti akcija za znižanje cen. Sicer pa si je treba biti na jasnem, da ni lahko najti primera, da bi kapitalisti, in to so zastopniki avstrijske industrije in trgovine, držali svoje obljube, da bodo dejansko in trajno znižali cene. Izjemo- ma jih znižajo tu pa tam samo toliko, da natrosijo delovnemu človeku pesek v oči, ter da jih v doglednem času lahko tem lažje in tem višje spet dvignejo. Saj je prej omenjena okrožnica, ki je bila izdana 2. XI. t. l. jasen dokaz za obstoj takih zahrbtnih namer.

En sam odgovor na vsa vprašanja

Kdor koli je kot kmetijski strokovnjak ali pa po kmetkogospodarskih poslih v zadnjih dveh letih prišel v naše kraje, je povsod naletel na kopico pritožb glede subvencij, za katere so kmetje zaprosili, ki so jim bile obljubljene, ki jih pa niso dobili.

Vsaka intervencija je naletela na v meglo zavite obljube, izpolnjene pa so te obljube bile redko kdaj. Danes moremo vsem, ki so zastoj prosili, dati odgovor na vsa številna vprašanja, zakaj jim je bilo treba napraviti toliko nepotrebnih voženj v Celovec, Beljak in Velikovec.

Odgovor dajeja knjiga „Wiederaufbau der Kärntner Land- und Forstwirtschaft“ in poročilo Kmetijske zbornice deželni vladi in deželnemu zboru o uporabi in razdelitvi denarjev iz Marshallovega plana za pospeševanje kmetijstva.

Po prvem poročilu je Kmetijska zbornica v letih 1949—1950 uporabila in razdelila

po drugem poročilu pa

torej je tukaj razlika

Kateri znesek je točen, je pri tako ogromni razliki vsekakor treba vedeti.

Po drugem poročilu so od navedene vsote uporabili poleg 9½ milijona šilingov za plače in poslovne izdatke Kmetijske zbornice še nadaljne zneske:

za povrnitev potnih stroškov	\$ 84.556
za poučna potovanja	\$ 24.341
za pisarniške potrebe	\$ 40.133
za propagando in razstave	\$ 216.302
	\$ 362.332

Med širokorazpinitimi akcijami je bila „ureditev in oprema vzornih obratov“, ki ji je bilo določeno, da pomaga gorskim kmetom.

V okviru te akcije so v okraju prezidenta Gruberja Feldkirchen uredili polnoavtomatično veliko pralnico

in prispevali zato

V letu 1949 so vsa v zgornji namen določena sredstva in sicer

razdelili na nemškem ozemlju.

V letu 1950 pa so dobili v isti namen 323.205 šil. in jih delili tako, da je Ferlitschev sodni okraj Šmohor dobil

Gruberjev sodni okraj Feldkirchen

Sodni okraj Volšperk (od koder je doma Bauernbundsekretär Schmied)

8.000 šil.

85.224 šil.

Sodni okraj Borovlje je v letu 1950 dobil

Sodni okraj Rožek

Sodni okraj Pliberk, Dobrla ves in

Železna Kapla skupno

9.932 šil.

torej skupno 16.199 šil.

Subvencije za kmetijske stroje in orodje pa so delili tako, da je za iste vrste strojev v letih 1949—1950 dobil

Ferlitschev sodni okraj Šmohor

Gruberjev sod. okr. Feldkirchen

Schmiedov sodni okraj Volšperk

286.957 šil.

208.155 šil.

195.240 šil.

skupno 690.352 šil.

Sodni okraj Borovlje pa je dobil

Sodni okraj Rožek

Sodni okraj Pliberk, Dobrla ves in

Železna Kapla skupno

32.600 šil.

38.868 šil.

162.919 šil.

torej skupno 334.387 šil.

Konferenca Britanske skupnosti

15. januarja bo v Londonu konferenca Britanske skupnosti, na kateri bodo govorili o gospodarskih in finančnih težavah, ki so nastale predvsem zaradi oboroževanja. V Londonu pravijo, da se bodo udeleženci konference še posebej ukvarjali z vprašanjem, kako bi kar najbolj skrčili pasivo angleške plačilne bilance in rešili dolarsko krizo v angleški zunanji trgovini.

Finančni ministri Avstralije, Kanade, Nove Zelandije, Južne Afrike, Indije, Pakistana in Ceylona so že povabljeni na konferenco.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Za gnojšča, gnojnične jame in popravke hlevov pa so (po političnih okrajih) delili sledeče:

Okraj	štev. kmetij	znesek	za projektov
Šmohor	2618	260.510 S	121
Feldkirchen	1723	269.885 S	55
Volšperk	3685	257.960 S	85
Velikovec	4050	217.474 S	79
Celovec	4312	400.810 S	126
Beljak	5276	276.043 S	100

Pričujoče številke so najboljši dokaz, da imajo sedanji mogotci v Kmetijski zbornici Koroško razdeljeno na večvredno nemško in

na manj vredno slovensko ozemlje, kadar gre za pomoč in podpore, ki jih delijo. Kadar pa gre za dolžnosti in obveznosti, nam jih odmerijo vsaj ravno toliko, včasih pa še več, kot pa nemškemu ozemlju.

Danes bodo poslanci koroškega deželnega zbora, ki so bili izvoljeni z glasovi naših okrajev imeli priložnost, da zavzamejo k takemu poročilu svoje stališče.

Za kmete naših krajev pa je stališče že jasno: Ne bomo volili nobene stranke, na katerih listi so osebe, ki so doslej sedele v Kmetijski zbornici in delile denarje v našo škodo.

Predvolilna zborovanja Kmečke gospodarske zveze

(Nadaljevanje s 1. strani)

dili na volitve, ko nimamo izgledov, da bi dobili zadostno število zastopnikov, kaj morejo napraviti naši zastopniki proti večini ostalih, in dejal: in če bi ne bili važni za nič drugega kakor za to, da drugim v zbornici vzbujajo slabo vest ob krivicah, ki jih ob vseh priložnostih pri delitvi podpor, subvencij, strojev, gnojil itd. delajo našemu ozemlju, so važni in je naša dolžnost, da jim damo svoje glasove. In koliko krivic se dela in se je delalo v kmečki zbornici od ljudi, ki danes spet letajo po naši zemlji in iščejo koga bi ujeli, nam kažejo številke o razdelitvi Marshallove pomoči in razni statistični podatki o delitvi podpor, subvencij, razdelitvi strojev, o čudnem ključu pri upoštevanju našega združništva in sploh pri po-

speševanju poljedelstva, živinoreje in gozdarstva. Na podlagi številke je govornik pokazal potem, kako je naše ozemlje, in ne samo naš človek, zapostavljeno za nemškim ozemljem. Zato je zaključil svoja izvajanja s ponovnim apelom, da se naj združijo vsi kmetje našega ozemlja v Kmečki gospodarski zvezi in naj dajo v 14 dneh svoj glas našim kandidatom.

V soboto zvečer pa so se zbrali kmetje iz Malošč in Štebna na posvetovalnem sestanku pri pd. Vavčarju v Štebnu, kjer jim je prav tako tov. dr. Franci Zwitter obrazložil veliki pomen volitev v kmetijsko zbornico in važnost, da se vsi zalagamo za to, da bo Kmečka gospodarska zveza v resnici postala združenje vseh kmetov našega ozemlja.

V Ledenicah, Selah in Pliberku

Na zborovanjih v Ledenicah, Selah — Srednjem kotu in v Pliberku je k volitvam v kmetijsko zbornico govoril tajnik Slovenske kmečke zveze Blaž Singer. V Pliberku, kjer je govoril nadalje še kandidat tamošnjega podeželja Mirko Kumer, je bilo navzočih v ponedeljek dopoldne okoli 50 kmetov. Govornik je podrobno orisal važne naloge in polnomočja, ki jih ima kmetijska zbornica, okrajne kmečke zbornice in krajevni kmečki odbori ter ljudje, ki v njej odločajo ter navedel vrsto v nebo vpisanih pristranosti in krivic do nas, ki jih imajo na vesti sedanji odločujoči glavači v kmetijski zbornici.

Ko je orisal dosedanja odnos vseh odgovornih v deželi do težav našega kmeta in do tega, da nas je kmetijska zbornica zapostavljala, je poudaril, da nosi največjo krivdo nad porazno nizkimi številkami, ki so jih dobili nasproti drugim sodnim okrajem sodni okraji našega ozemlja, sicer OeVP, da pa sta enako sokrivi tudi VdU in SPOe. VdU-Unabhängige Bauernschaft sestavljajo Landbundovci in bivši nacisti in ÖVP-Bauernbund sestavljajo prav tako Landbundovci in bivši nacisti. Razlike je samo toliko, da hoče VdU priti do tistega korita, kjer se je sedaj napajala OeVP. VdU je že dve leti imela časa, da bi v deželnem zboru nastopila proti razmetavanju denarja v kmetijski zbornici. Petletni molk socialistov v deželni vladi in deželnem zboru o metodah zbornice govori preveč jasno o njihovi pristranosti nasproti našim kmetom. Zakaj se oglašajo vodilni kandidati obeh strank ravno sedaj in zakaj se niso oglasili takrat, ko so sopodpisovali v kmetijski zbornici razdeljevanje denarjev. Po toči zvoniti je prepozno. Mi ne potrebujemo kandidatov, ki bodo šele pred prihodnjimi volitvami pričeli vpiti, da je v kmetijski zbornici nekdo kradel. Mi potrebujemo ljudi, ki bodo tam skrbeli za red in enakopravnost

Podjune, Roža in Zijle s Krapfeldom, Feldkirchnom, Zollfeldom itd.

Ko je govoril o kandidatih, je tajnik SKZ dejal: Karte, s katerimi nastopajo posamezne stranke, ležijo na mizi. Dobro si oglejmo kandidate. Danes vemo vsi, kar je kmetov po naših vaseh, kaj so za nas napravili. Vemo, da od njih ne bomo nič in prav nič dobrega pričakovali. Naši kraji imajo v kmetijski zbornici pravico do osem mandatov. Vidimo pa, da ima vsaka od ostalih treh strank na kandidatni listi med prvimi desetimi kandidati samo enega z našega ozemlja. Med kandidati, ki pridejo v poštev, se po poštenosti in iskrenosti ter volji, pomagati našim težko prizadetim krajem, nobeden ne more pomeriti s kandidati „Kmečke gospodarske zveze“. Ferlitsch, Gruber, inž. Maierhofer, inž. Wagner, Egger in drugi, na katerih imena naletimo pri izpraševanju njihove vesti, so že dokazali, da niso vredni našega zaupanja. Oni niso ljudje iz naše srede, oni ne morejo biti naši zastopniki. V interesu in v koristi vseh, ki svojo zemljo sami obdelujejo, je, da skupno in enotno volimo kandidate Kmečke gospodarske zveze, o katerih vemo, da imajo čiste roke in da bodo imeli čiste roke, ko bodo po petih letih spet stopili pred nas. Nobenega naj ne moti, kar mu govorijo ljudje stranke, h kateri se ne zavedajo se resnosti prištev. Gre za gospodarski obstoj in napredek vseh. V tem pogledu pa bomo samo uspehi, če bomo oddali glasovnico, na kateri stoji zapisano „Kmečka gospodarska zveza — Bauern-Wirtschaftsbund“.

Podobna zborovanja so bila tudi na Brnel, kjer je zbranim kmetom govoril kandidat Mirko Kumer, v Ločah so zborovalci poslušali izvajanja Jake Reichmana, medtem ko je na Rudi govoril Janko Urank.

„Sramotni opomin za Nemce“

V soboto so se na Dunaju na žalni svečano-sti, ki jo je priredila „Zveza delovnih Židov“, spomnili žrtv protizidovskih izgrediv, ki so jih inscenirali nacisti 9. in 10. novembra 1938 v Avstriji in Nemčiji. Spominski govor je imel predsednik dunajskega deželnega zbora Bruno Marek. Zvezni prezident Körner, podkancler dr. Schärff, dunajski župan Jonas in drugi pa so ustanovili fond za obnovo židovskega oddelka in mrtvašnice na dunajskem centralnem pokopališču. Kakor poroča APA, je bilo od 200.000 Židov, ki so živeli na Dunaju, za časa Hitlerja umorjenih 60.000 in da živi sedaj v Avstriji samo še 10.000 Židov.

V Berlinu je za obletnico teh žalostnih dogodkov govoril po radiu berlinski nadžupan prof. Ernst Reuter. 9. november 1938 je označil kot „dan sramote za Nemčijo in za nem-

ško ime“. Dejal je, da so takratni nacistični zločini tudi danes še sramoten opomin za vse Nemce. „Ne smemo pozabiti“, je dejal berlinski nadžupan, „kar se je zgodilo, ker moramo zastaviti vse svoje sile, da se pri nas ne bo moglo več kaj takega zgoditi.“

Razveseljivo je, da se vodilni ljudje avstrijskega in nemškega javnega življenja zavedajo sramote, s katero so obremenili nemški narod nacistični vladodržci s svojimi zločini proti drugorodnim narodom. Čas pa bi že bil, da bi se do tega spoznanja dokopala tudi vsa avstrijska javnost, ki še vedno dopušča, da nepopoljšljivi neonacistični elementi v svojem dnevnem in tedenskem časopisu nekažnovano razširjajo nacistično miselnost, da več ali manj odkrito zagovarjajo nacistične zločine in da ščuvajo na narodno nestrpnost.

Volitve v

Kmetijske zbornice

PREDVOLILNA ZBOROVANJA KMEČKE GOSPODARSKE ZVEZE

OKRAJ BELJAK

sobota, 17. november

St. Lenart pri Sedmih Studencih ob 19. uri v gostilni Jurč.

OKRAJ CELOVEC

nedelja, 18. november

Slovenji Plajberk ob 9. uri v gostilni pri Foltu.

Radiše ob 10. uri pri Mežnarju.

Hodiše ob 11. uri v stari šoli.

St. Janž v Rožu ob 15. uri pri Tišlerju.

OKRAJ VELIKOVEC

nedelja, 18. november

Vogrče ob 10. uri pri Škofu.

Žvabek ob 10. uri pri Sniencu.

Železna Kapla ob 12. uri pri Kolarju.

Dob pri Pliberku ob 14. uri pri Žlindru.

Borovje ob 14. uri pri Šmonu.

Zamanje ob 14. uri pri Ožmalcu.

Po istem receptu...

V informbirojskih kuhinjah kuhajo svoje „velevažne“ politične izjave vseprek po istem receptu, ki ga od časa do časa sestavi in diktira kuharski mojster iz Moskve. Saj je to že davno znana stvar in ne bi je bilo treba ponovno ugotavljati, če tokrat ne bi poleg tega šlo tudi za zanimivo priznavanje, ki je preteklo nedeljo zdrknilo iz ust šefa avstrijskih kominformistov, ki je imel zaključni govor na XV. kongresu KPA.

Kakor so pred nedavnim izjavljali italijanski in francoski kominformisti, da so za nepristranost svojih držav, da bi podpirali vsako vladu, ki bi bila voljna spremeniti trenutno zunanjo politiko, to se pravi, ki bi opustila naslo-nitev na ameriški blok in začela plesati po piščalkah moskovskih zunanje-političnih želja, tako je v svojem zaključnem govoru na XV. kongresu KPA tudi šef avstrijske Kominforme Koplenig podal „velevažno“ izjavo, v kateri pravi, da se hočejo avstrijski kominformisti boriti za neko novo vladu, za „vlado miru, narodne neodvisnosti in socialnega napredka...“. Tako vladu, pravi Koplenig, bodo „podpirali, ne glede na to, ali bodo v njej zastopani ali ne.“

Nato pa mu je ušlo priznanje, ko je dobesedno povedal, da „taka vladu miru ne bi bila vladu, ki naj bi Avstrijo privedla do socializma, tudi ne ljudska demokracija, ampak vladu, ki bi se zoperstavila ameriškim poveljem...“. Z drugimi besedami povedano to pomeni, da avstrijskim kominformistom ne gre za socializem, in to že davno ne več, ampak le še za neko novo vladu, ki ne bi poslušala ameriška marveč le moskovska povelja. No, če so že kominformovske izjave povsod enake, zakaj ne bi bila tudi njihova politična borba usmerjena po istem receptu? Saj tudi vrhovnim šefom v Kremlju že davno ne gre več za socializem, niti v svoji, niti v tujih deželah, ampak samo še za poslušne človeške črede in vlade, ki naj so kakršne pač so, samo da ljubimkajo z Moskvo, ne pa z njenim rivalom Washingtonom!

Lakota v Indiji

V nekaterih pokrajinah Indije je postalo prehrabeno stanje katastrofalno. Po uradnih podatkih prehranbenega ministra za provinco Bombay preti šest in pol milijonom ljudi v pokrajini Gujerat lakota. V pokrajini Sanreshtra pa gladije že 10 milijonov prebivalcev. To stanje je posledica letošnje suše v vsej Indiji. Za premostitev največje stiske bo morala Indija uvoziti najmanj štiri milijone ton žita.

Ljubljana. — Za javnega tožilca LR Slovenije je bil imenovan dosedanja pomočnik ministra za notranje zadeve LRS Mitja Ribičič, ki ga poznajo tudi mnogi koroški Slovenci, saj je bil v zadnjem obdobju narodno-osvobodilne borbe vodilen partizan na Koroškem, kjer je bil vse do osvoboditve politkomisar koroške grupe odredov.

Heiligenblut. — Cesto na Veliki Klek (Großglockner) je letos od 12. junija do 31. oktobra obiskalo z raznimi vozili 363.000 izletnikov. Več kakor polovica jih je bilo iz tujih zemlj. Med 76.281 motornimi vozili je bilo 48.673 osebnih avtomobilov. Kolesarjev so našli 5.225. V primeri z lanskim letom je promet letos narasel za 26 odstotkov.

KOLEDAR

Sreda, 14. november: Jozafat Kunč.
Četrtek, 15. november: Jedert.
Petek, 16. november: Otmar

SPOMINSKI DNEVI

15. 11. 1630 — Umrli v Regensburgu zvezdoslovec Johannes Kepler, ki je odkril zakone o gibanju planetov; izumil je tudi zvezdnoznanjski daljnogled — 1677 Holanec Anton van Levenhuk je objavil odkritje mikroskopa — 1855 Po Jugoslaviji divjala huda kolera — 1865 Rojena v Zagorju na Pivki pisateljica Lea Faturjeva — 1916 Umrli poljski romanopisec Henrik Sienkiewicz.

16. 11. 1887 — Umrli v Ljubljani pisatelj in kritik Fran Levstik — 1869 Izroččen prometu Šueški prekop — 1917 Lenin podpisal deklaracijo o pravicah narodov Rusije — 1947 Dograjena mladinska proga Šamac—Sarajevo v Jugoslaviji.

BOROVLJE—KOŽENTAVRA

Predramil nas je vesel dogodek: naš pevec in tovariš, po svoji uspešni kolarski obrti po vsej Koroški znani Mlečnik Štefan se je oženil. Dne 28. oktobra t. l. je bila vesela očetna doma neveste Pepce Žerjav pri p. d. Riplnu v St. Petru na Vašinhah.

Pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva v Borovljah je zapel ženinu na domu v Kožentavri veselo podoknico in tudi voščil mlademu paru vse najboljše.

Želimo novoporočencema mnogo sreče v skupnem zakonskem življenju. Želimo, da bi postal mladi par v zavedni Mlečnikovi hiši novo živo ognjišče v družini naše narodne skupnosti.

DOBRLA VES

OeVP in VdU sta imeli v nedeljo svoje seje in propagandna zborovanja, ki pa so bila zelo revna. Že 2. XI. je bilo zborovanje pri „Pucherju“, kjer je maloštevilnim navzočim govoril prezident Gruber. Pri Kolleritschu je bilo še revnejše, ker se je zbralo še manjše število ljudi. Ostala zborovanja so bila enaka. Naše ljudstvo ne zaupa več praznim besedam, ampak hoče videti dejanja.

Slovenska prosvetna zveza
priredi dramo

Kadar se utrga oblak

v nedeljo, 18. novembra ob 14. uri

pri Pušniku v Ločah

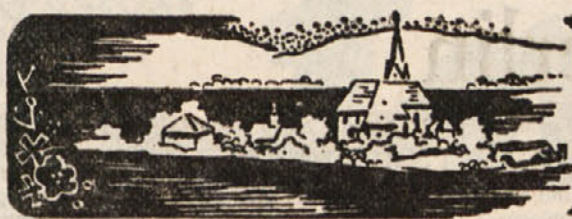
v četrtek, 22. novembra ob 20. uri in v

soboto, 24. novembra ob 20. uri

pri Prangerju na Brnci

K številni udeležbi vabi

O d b o r.



Po naši zemlji

Z dejanji naj dokažejo

Dopis iz Podjune

Iz Podjune smo prejeli dopis, ki zgovorno dokazuje, da obstoja enakopravnost Slovencev na Koroškem le v besedah, medtem ko so dejanja povsem drugačna. Tako nam pišejo:

Mnogo se govori, da smo koroški Slovenci popolnoma enakopravni z drugorodnimi sodeljanci, da je naš materni jezik prav tako upoštevan kot nemščina. V nešteti primerih pa smo morali ugotoviti, da so to le besede, s katerimi skušajo odgovorni ljudje v deželi in državi prepričati svetovno javnost o „vzornih ureditvah na Koroškem“. Med drugim imajo vse narodne skupine po ustavi zajamčeno pravico, da se pred sodiščem poslužujejo svoje materne govornice. In prav na sodišču v Celovcu se je zgodilo, da smo spoznali, da je tudi ta dolžba le na papirju.

V soboto, dne 10. t. m., je bila pred celov-

skim sodiščem razprava, kjer so zasliševali tudi staro žensko iz našega kraja, ki ne obvlada nemškega jezika. Toda vseh šest uradnikov, vključno sodnika, ni znalo besedice slovenski in tudi niso smatrali za potrebno, da bi k zasliševanju pritegnili človeka, ki obvlada oba deželna jezika. Od naših preprostih ljudi torej zahtevajo, da morajo obvladati oba jezika, sami pa ne čutijo potrebe, da bi se vsaj za silo priučili jezika, v katerem govorijo velik del koroškega prebivalstva.

Smatramo, da taki uradniki ne morejo uradovati v krajih, kjer živi tudi prebivalstvo slovenske narodnosti. V uradih, ki jih z davki vzdržujejo tudi Slovenci, zahtevamo uradnike, s katerimi se bodo naši ljudje lahko pogovorili v svoji materinščini. Z dejanji naj pokažejo, da iskreno mislijo, ko govorijo o pravični ureditvi v deželi.

Nekoliko gospodarskega kramljanja iz Vesel

Z letošnjo letino tudi Veselani nismo prav zadovoljni, čeprav se prištevamo med napredne gospodarje. Niti rži niti pšenice se ni tako nasulo, da bi mogli biti zadovoljni. Ajde je bilo tretjino manj, kakor lani. Košnja sena je sicer dala obilen pridelek, dež pa je pri sušenju kakovost krme precej pokvaril. Uspela je lucerna, ki je Veselani sejejo veliko in ji suša zaradi globoko zaraščenih korenin ni veliko škodovala. Zadovoljiv pridelek je dal krompir. Ko so drugi kmetje videli, da je lani Vazar veliko skupil za zgodnji krompir, ki ga je prodajal že sredi junija, so letos tudi Veselani dali krompir na predimljenje in so bili z uspehom zadovoljni. Prvi vagon krompirja so prodali po 1.20 šil., drugega pa po 0.95 šil. za kilogram. Za zgodnji krompir je največ skupil mali kmet Kolman. Zgodnji krompir je tudi zaradi tega dobro uspel, ker je dozorel še pred nastopom suše. Pa tudi pozni krompir je dobro obrodil. Mladim gospodarjem so starejši pripovedovali, da na tej ali oni njeni krompir ne obrodi, in res na nekatere njive niso nikoli sadili krompirja. Krompir je vedno slabše uspel, to pa zaradi tega, ker so ga sadili zaporedoma na eno in isto njivo. Letos pa so sadili krompir tudi v tako imenovane mokre njive in so ga prav dosti pridelali.

Samoumevno je, da porabljajo tudi umetna gnojila, predvsem fosforna in kalijeva. Napredno gospodarjenje jim je omogočilo, da so

nekateri svoje kmetije že zelo modernizirali. Imajo že skoraj vse stroje za dela na travnikih in njivah in letos sta Keber in Urank nabavila tudi dvigala za parnanje krme in snopja. Kolman je lani izgradil lep in moderen hlev. Zaradi nabave modernih kmetijskih strojev pa se je seveda precej zredčilo tudi v gozdovih. Mnogo si pomagajo kmetje tudi v zajedni pomoči, pomagajo pri delu eden drugemu in tako dela pravočasno opravijo.

Tudi sadje ni pri nas pred leti posebno obrodilo in niti pri najboljših, celo za domače potrebe niso imeli sadja. Pa so si rekli vaščani, hočemo dobre in redne sadne letine, zato so poskusili z zakopavanjem gnoja sadnemu drevju. In zares, sadno drevje jim je skrb dobro poplačalo. Celo letos, ko v splošnem ni veliko sadja, je bila pri nas dosti dobra sadna letina in ga preostaja še za na trg, kar je posebno važno, ker ima sadje letos ceno.

Nesrečo pa so imeli nekateri vaščani pri svinjereji. Pri nekaterih so imeli svinjsko ohromelost, kjer so sicer za mesne svinje dobili precej denarja, vendar so morali s svinjerejo pričeti znova.

Vaščani pa tudi občudujejo in priznavajo pridnost in varčnost Kolmanovih mladih dveh sinov, ki si gradita stanovanjske hiše, da bosta imela vsak svoje lastno domovanje. Razgibanost in delavnost Veselanov je torej lahko za zgled.

MLINČE

V soboto, dne 27. oktobra t. l. smo pokopali Kovačevega očeta. Kovačev oče je doživel 82 let. Žena mu je lani umrla. Skupno z ženo sta vzgojila dvanajst otrok v koristne člane človeške družbe. Nekaj otrok je odšlo za kruhom v daljni svet. Vzgojala pa sta otroke tudi v zavedne Slovence, kakor je bil pokojni oče sam. Politična borba Slovencev v bivši rikarski občini je tesno povezana s Kovačevim očetom. Mnoga leta je bil občinski odbornik v občini in v tej funkciji zastopal koristi svojega ljudstva. Bil je tudi odbornik slovenske Hranilnice in posojilnice v Sinči vesi in se trudil za gospodarsko okrepitev in osamosvojitvev slovenskega kmeta. Pa to še ni bilo vse, poleg tega je bil tudi v svojih mlajših letih marljiv član slovenskega prosvetnega društva. Skratka pokojni oče je bil kremenit značaj, preudaren in delaven ter dober sosed. Navajamo samo eno potezo, ki označuje njegovo antifašistično miselnost in osebno samostojnost. Ko je bilo 10. aprila 1938. leta poslulo glasovanje za tretji „rajh“ sta bila v rikarski občini dva „ne“ glasova. Nihče ni dvomil, da Rikarjevemu očetu ni pripustil njegov značaj, da bi glasoval pritrdilno, temveč je na odklonilen način dal duška svojemu prepričanju.

Na dan pogreba ga je spremljala, kljub temu, da je bil delavnik, številna množica na njegovi poti od hiše žalosti k zadnjemu počitku. To je pričalo kakšno spoštovanje je gojilo ljudstvo do pokojnega. Moški zbor mu je na domu in ob odprtem grobu na pokopališču v St. Vidu zapel žalostinke. Gospod župnik se je v svojem posmrtnem govoru poslovil od Kovačevega očeta. Preostalom sorodnikom naše sožalje!

OBJAVA

Opozarjamo vse partizanske invalide, vdove in sirote po padlih partizanih, vse bивše politične pripornike, KZ-larje in zaostale po umorjenih in umrlih žrtvah fašizma, ter vse slovenske izseljence, da je zadnji termin za vlaganje prošnje za izstavitve uradnega potrdila (Amtsbescheinigung) oziroma izkaznice za žrtve (Opferausweis) po § 4 zakona o oskrbi žrtve fašizma dne 31. decembra 1951.

Vse zgoraj omenjene osebe, ki še niso v posesti teh uradnih dokumentov, naj ne zamudijo tega zadnjega roka in se naj v svrhu prijave čimprej zgledajo v Kmečko-gospodarski zadruzi v Železni Kapli ali pa na sedežu naših organizacij v Celovcu, Salmstrasse 6, kjer bodo dobile podrobnejša navodila in za vlogo potrebne tiskovine.

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške.

Zveza slovenskih izseljencev.

Slovenska sekcija bivših polit. internirancev in KZ-larjev.



DR. JAKOB SKET: **Miklova Zala**

13 „Nič ne vem, kje so,“ je srdito odgovorila deklica na neljubo ji vprašanje. Almirin život je obšla pri tem mrzla groza. Vsa se je stresla. Treba ji je bilo zakrivati notranjo nemirnost, zato je molčala.

„Ali se ne bojiš, da bi ti Turki ujeli očeta in ga ubili?“ nadaljuje zopet Zala. Smilila bi se mi, Almira, ako bi postala sirota, kakor sem jaz. Glej tudi mojega očeta je ugrabila smrt v vojaškem taboru daleč doli v globoki Turčiji. Od tiste dobe je že dvajset let, a vendar ne morem pozabiti te izgube. Ne preteče ura dneva, da ne bi mislila na svojega nesrečnega očeta.

Najtežje pa pogrešam njegove skrbne roke v sedanjih hudih časih. Grenke solze me vselej oblijejo, ko zmislim, da sem sama brez očeta. Osobito zdaj se čutim nesrečno in zapuščeno, ko me je odtrgala ta nesrečna voj-ska še od mojega ljubega Mirka. Zdelo se mi je, da me ne more nihče več ločiti od mojega ženina in moža; ali glej, vsa človeška sreča, vse človeško življenje je v božjih rokah. V jutro sem bila srečna nevesta, a zvečer sem postala najnesrečnejša žena.“

Solze se ulijejo ubogi Zali po bledem licu. Glavo na-

sloni v dlani in jame zopet moliti, da ji Bog ohrani njenega moža...

Almira pa ni poslušala Zalinih besed. Njeno srce se ni usmiliло nesrečne žene, temveč radovala se je nad njeno nemilo usodo.

„Nocoj ali nikdar moram izvesti svoj namen,“ šepeta sama s seboj. Nato vstane in gre polagoma kakih trideset korakov proč od vhoda na skalnat rob. Ondi postoji in premišlja o svojem načrtu, gledajoč v temno brezno pod seboj:

„Tu je najgloblji prepad. Semkaj jo zvabim. Odtod ji pokažem tja na Gradišče, kjer je njen — ne — moj Mirko. In gledala bo tja in vzdihovala po mojem, da, mojem ženinu. Tedaj pa se oklenem njenega vratu, kakor da bi jo pomilovala kot prijateljica. Nato jo izpustim, sunem malo od sebe, ona se zvrne — v globoki prepad... in Mirkove žene ne bo več.“

Očetu Serajniku in vsem pa naznanim, da je hotela Zala v temni noči iti sama k Mirku na Gradišče. Branila sem ji sicer, porečem nato, in jo opozorila na nevarno in težavno pot o polnoči, a vse zastoni. Zala je šla, bom rekla, izpodrsnila je na vlažni, kameniti poti ter — strmoglavila v prepad.

Tako brez hrupa in šuma, nagloma in na tihem bo storila konec moja sovražnica. In tedaj bo Mirko zopet moj, le moj!“

Pri teh mislih se je olajšalo Almiri srce. Sklep in načrt je bil srečno storjen. Oči so ji zažarele. Iz njih je odsevala krviželjnost in umor. Zdal se močno zabliška, blisk razsvetli skale in gore, Almira pogleda v globoki prepad,

kjer misli pokopati nedolžno žrtev. Med gorami bobni grom in njegov glas odmeva zamolklo od skale do skale, dokler se ne izgubi v votlih pečinah in v nebo štrlečih vrhovih.

Deklica je zavalila nato težek kamen na tisti kraj, kjer je ravno stala, zato da ne izgubi pravega mesta v temoti.

Medtem je Zalika, sedeč pri vhodu na skali, vedno molila. V strahu božjem se je vsakokrat prekrizala, ko je zablisnilo in jelo grmeti po gorah. V molitvi je našlo njeno srce sladko tolažbo. Čutila se je za nekaj trenutkov zopet zadovoljno in potolaženo. Saj ji je notranja slutnja pravila, da bo Bog, ki skrbi za vse, obvaroval tudi njene-ga moža vsake nezgode.

Iz teh misli je vzdrnila nesrečno ženo Almira, ki se ji je zopet približala.

„Kje si Zala? Ali spiš, da si tako tiha? — Pojdiva tja na rob! Meni se dozdeva, kakor da sem čula šum in ropot globoko doli v prepadu, od koder vodi pot navzgor po strmini.“

Zala in Almira sta šli na rob. Ondi sta pazno poslušali, ali se res sliši kak hrup in šum, ki bi naznanjal prihod nočnega sovražnika. A le dež je škropil na skale in glasno se je čulo njegovo padanje. Iz globočine je odmevalo šumenje hudournika, ki je bil ob nočni plohi mogočno narastel ter si je bobneč delal pot med ostrimi skalami.

Zalika pogleda proti Gradišču in jame zopet tožiti po svojem Mirku. Zdal se ji približuje Almira, stopi naglo proti tovarišici, hoče jo objeti okoli vratu, a v tem hipu ji izpodrsne noga. Dekle zadene ob skalo... in namesto

Današnji Berlin

Glavno mesto tretjega rajha je bilo med vojno tako močno poškodovano, da so se po vojni nemški urbanisti spraševali, če se ga še sploh izplača ponovno zgraditi na mestu ruševin. Hoteli so graditi novi Berlin drugje. Politični razlogi pa so nasprotovali njihovi odločitvi in prihranili Berlinu usodo Pompejev, čeprav je bilo 75 odst. vseh berlinskih stavb porušeni in požgani. Razen nekaterih daljnih predmestij, ki niso utrpela veliko bombnih napadov, ni ostala v Berlinu ne ena hiša nepoškodovana. Porušenje dobro ponazarja Grunewald, ki je bil za predvojne Berlinčane najbližja z gozdom porasla izletna točka. Danes Grunewald ni več gozd. Njegovo drevje je med vojno večidel zgorelo, kar ga je pa ostalo, so prebivalci pokurili v povojnih letih, ko ni bilo goriva. Sedaj nastaja na njegovih tleh nov hrib. Visok je že 210 metrov nadmorske višine in ga beležijo na zemljevidih z imenom Trümmerberg. Berlinčani namreč odlagajo na njem ruševine svojega mesta. Dozdaj so navozili nanj že 19 milijonov kub. metrov kamenja, v mestu pa ga je bilo okrog 58 milijonov kub. metrov.

ZNANOST O RUŠEVINAH

Nemci ljubijo sistematičnost in zato so ustvarili za svoje ruševine posebne znanstvene veje. V Berlinu se je nedavno sestel kongres Društva za proučevanje ruševin. Zasedal je tri dni skupno z Zvezo za racionalno izkoriščanje polomljene opeke. Prisostvovali so tudi univerzitetni profesorji, arhitekti, inženirji, obrtniški mojstri ter predstavniki vseh vrst gradbene industrije. Praktične posledice njihovih sklepov vidiš sleherni dan na berlinskih ulicah.

Porušene stavbe se zopet dvigajo. Vsa dela opravljajo na gradilišču. Material, ki je zakopan v ruševinah, predelujejo s stroji. Rezultat je navadno ta, da zraste na mestu porušene petnadstropne hiše — dvonadstropna, največ trinadstropna hiša, ki pa je seve hudo provizorična stavba. Berlin je poln takšnih zmanjšanih hiš. V zadnjih dveh, treh letih so jih ogromno zgradili, a vseeno so še celi mestni predeli v ruševinah.

Razumljivo je, da je Berlinčanom material porušeni hiš izredno dragocen. Vse kaže, da je zakon o njegovi zaščiti najstrožji od vseh, kar jih poznajo v Zapadni Nemčiji. Berlinska sodišča izrekajo tatovom polomljene opeke in drugega uporabnega gradiva takojšnje in stroge kazni.

HVALEŽNI SO AMERIKI

Za vse, kar imajo, se lahko zahvalijo Ameriki. In tega se zavedajo, pa imenujejo Berlin iz hvaležnosti „Amiland“ — ameriška dežela. Občina v zapadnem sektorju Berlina ima velike skrbi, vendar se jih tudi kaj kmalu znebi s pomočjo ameriškega dolarja. Ameriki dolgujejo že več kot milijardo zapadnih mark. A ti dolgovi ne delajo magistratu preglavic. Predsednik občine je bil v mesecu marcu v Ameriki in je s Trumanom uredil vprašanje berlinskih dolgov. Dobil je tudi novo pomoč v znesku 500 milijonov zapadnih nemških mark (nad sto milijonov dolarjev).

Ameriške okupacijske oblasti so namreč iz zapadnega dela Berlina napravile pravo reklamno razstavo v protitež z vzhodnemu predelu. Kurfürstendamm, najznamenitejša trgovska ulica Berlina, je skoraj popolnoma restavrirana in se blesti v predhitlerjevskem sijaju. Vse trgovine izgledajo bolj luksuzno opremljene kot pred vojno. Prav tako kavarne, bufeti, kabareti in bari. Zapadni Berlin zapuša v obiskovalcu vtis razkošja in obilja, tako da ameriški novinarji že primerjajo Kurfürstendamm z Broadwayem in njujorsko Peto avenijo. Da pa je tako — so morali izdati Američani veliko, veliko dolarjev.

GOSPODARSKA VOJNA ZAPADNEGA BERLINA Z VZHODOM

Ves ta velemestni sijaj pa ne more prikriti gospodarske krize v sodobnem Berlinu, za katero

ni nikakih lepših perspektiv. Berlin je odsekan od vojeja zaledja. Za njegovo predvojno industrijo je bila naravno tržišče vzhodna Nemčija, ki je danes skorajda popolnoma odrezana. Povsod okrog zapadnega Berlina se raztega sovjetska okupacijska cona. In težava ni samo v tem, da v sovjetski predel Berlina in v sovjetsko okupacijsko cono ni mogoče ničesar prodati. Tudi blago, ki ga zapadni Berlin izvaža v zapadno Nemčijo ali v inozemstvo, mora skozi roke sovjetskih kontrolnih organov. Nič čudnega torej, če marsikateri trgovec ali industrijalec obupa nad tem gospodarskim položajem in se izseli. V Berlinu občutijo pravcato gospodarsko vojno. Vidna je na ulicah, v podzemnih železnicah, tramvajih in omnibusih — povsod, kjer prehaja zapadni sektor mesta v vzhodnega. Na vseh prehodih pregledujejo oblastniki vpe, kar nosi prebivalstvo s seboj. Odpirajo se celo ročne torbice.

Popolna kontrola pa seveda ni mogoča. Na nekaj mestih preskoči Berlinčan samo ograjo ali kupek ruševin in že se znajde pod drugim „gospodarjem“. Sleherni begunec je tudi lahko sigurena, da ga bo oblast onkraj „meje“ lepo sprejela in zaščitila — in da ji je vseeno, čemu je zbežal.

ŠE NEKAJ SLEDV VOJNE

V Berlinu je več otrok brez enega ali obeh staršev, kot onih s starši. To so vojne sirote in povojni nezakonski prirastki. Često se pojavijo na ulici blondinka, ki pelje za roko otroka, ki je črn. kakor oglje. Ta spada v potomstvo ameriških črncev in teh je bilo v prvih povojnih letih v Berlinu precej. Dečji domovi so polni malih črnih Berlinčanov. Še več pa je v Berlinu otrok s posebnimi očmi, po katerih se joče kirgiška stepta.

V Zapadni Nemčiji vlada precej vojna psihoza. toda ne v Berlinu samem. Berlinčani vedo, kaj jih čaka v primeru vojne in sploh nočejo več misliti nanjo. Vsak od njih gleda edinole na to, kako bi bolje in udobneje živel. In to danes — ne jutri. Po stari nemški navadi sicer še vedno dosti delajo, štedijo pa ne več. Kavarne, bari, gledališča — vse je polno ljudi, kar daje Berlinu videz vesellega in zadovoljnega mesta. Samo videz, zakaj v hladni vojni, ki jo danes preživlja svet, je Berlin najbolj mrzlično mesto.

Ena narodna

Adijo, pa zdrava ostani, podaj mi še enkrat roko, pa name nikdar ne pozabi, če tudi drug ženin tvoj bo. Ne bodem ljubezni te prosil, ne bodem te prosil roke, a v srcu te bodem jaz nosil in s tabo ločivte gorje. Spominjaj se, da sva goreče ljubila se tudi midva; spominjaj se najine sreče, če moreš, brez tihih solza. Oh, kolkokrat poljubavala si ti me, preljubo dekle! Nikdar pa se nisva vprašala, ljubiti se smeja, al ne. Le, kadar boš sama sedela, naj stopim ti jaz pred oči, le, kadar boš sama slonela, spominjaj preteklih se dni. Obljubljena roka je bila, obljubljeno bilo srce, zato pa se bova ljubila do zadnjega, zadnjega dne.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Četrtek, 15. november:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Šolska oddaja — 10.40 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila — Naravoslovna oddaja za mladino — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Male melodije iz Dunaja — 16.00 Znameniti umetniki — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Skladbe Franca Rauterja — Izvaja šramel — 22.30 Koncert iz Evrope.

Petek, 16. november:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila — Komentarji — 16.00 Pevska ura — 16.20 Za mladino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.45 Kmečka oddaja.

Sobota, 17. november:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 7.15 Pestra godba — 8.15 Kaj kuham danes, — 8.30 Pozdrav zate — 9.00 Oddaja za podeželje — 11.00 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.00 Opoldanski koncert — 13.45 Tukaj govori UNESCO — 14.15 Mesto in podeželje — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 18.30 Koncertna ura.

RADIO LJUBLJANA

Sreda, 14. november:

5.30 do 7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — 13.00 Iz predelov pionirskega uredništva — 13.20 S pesmijo in plesom

po Jugoslaviji — 14.00 Lahka glasba iz vsega sveta — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 18.45 Narodne pesmi poje Helena Plevel, na harmoniko spremlja Avgust Stanko — 19.00 Diskusija o sodobnih vprašanjih — 20.00 „Igralec“ slušna igra.

Četrtek, 15. november:

5.30 Pester glasbeni spored — 13.10 Od melodije do melodije — 14.00 Jezikovni pogovori — 14.10 Kot ptička sem pevala... (venček slovenskih deklinskih in fantov. pesmi) — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 17.40 Po raznih plateh, o različnih stvareh — 18.00 Koračnice, polke in valčki — 18.20 Okno v svet — 19.00 Kulturni pregled — 20.15 Slovenski narodni motivi in priredbe.

Petek, 16. november:

5.30 do 7.30 Pester glasbeni spored — 12.00 Slovenske narodne in umetne pesmi — 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.00 Simfonične pesnitve — 14.40 Igra Kmečki trio — Zeleli ste — poslušajte! — 16.20 Koncert po željah — 17.10 20 veselih minut — 18.10 Za pionirje — 18.30 Pevci, ki jih radi poslušate — 19.15 Popevke v ritmu koračnice — 20.00 Tedenski znanje-politični pregled.

Sobota, 17. november:

5.30 do 7.30 Pester glasbeni spored — 14.00 Med umetnostnimi spomeniki Koroške — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 17.10 Igra orkester Andre Koslencanetz — 17.40 Poskočne melodije iz raznih instrumentov — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 18.20 Narodne pesmi pojo Fantje na vasi — 20.00 Veseli večer — 21.30 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana.

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 16. do 22. novembra:

„Der letzte Bandit“ (barvni film)

Dne 18. novembra ob 14. uri pravljica predstava:

„Dornröschen“

Peterhof

Od 16. do 19. novembra:

„Glühende Erde“

Dne 18. novembra ob 10. in 14. uri posebne predstave:

„Überfall auf die Olive Branch“

KRIVA VRBA

Dne 17. in 18. novembra:

„Der Todesreifen“

VRBA

Dne 16. in 17. novembra:

„Madame Bovary“

BOROVLEJE

Dne 14. in 15. novembra:

Blanche Fury“

Ameriška stava

V neki ameriški tovarni je delal in še danes dela kot uradnik mlad državljani ZDA, ki ima to slabo lastnost, da prav rad stavi s komerkoli in za kar koli. Imenuje se Adam Smith. Pred kratkim je obral svojemu prijatelju ves denar in ga je zato poslovodja premestil v drug oddelek tovarne. V roku mu je stisnil pismo za tamkajšnega delovodjo, v pismu je pisalo, kdo in kakšnih navad je ta mož.

Smith je pismo oddal, se predstavil svojemu novemu delovodji in počakal, kaj bo le-ta ukrenil z njim.

„Vi radi stavite?“ ga je nagovoril delovodja. „Ali se ne bi mogli tega odvaditi? Na kaj pa stavite?“ — „Stavim na vse,“ se je odrezal Smith. „Na primer na to, da imate vi pod pazduho veliko materino znamenje!“

Delovodja ga pogleda, in ker ve, da bo sedaj ta neobdigratba le enkrat izgubil stavo, takoj reče: „Velja,“ Smith je vesel: „Za dvajset dolarjev, gospod!“ — „Prav,“ se mu nasmije še delovodja, ki je svoje zmage siguren. In takoj se sleče do pasu, dokaže vročerkovno žu, da je zmagal, in spravi 20 dolarjev. Smith pa je odšel na svoje delo.

Delovodja zavrti telefonsko številko in pokliče poslovodjo, ki mu je Smitha poslal: „Upam, da ne bo več staval. Pravkar je izgubil stavo za 20 dolarjev!“

Poslovodja pa razburjen zakriči v telefonsko slušalko na drugi strani vrvice: „Ne bodite optimistični! Z mano je stavil pred svojim odhodom za 50 dolarjev, da se boste slekli takoj ko se vam predstavi...“

Prispevajte v tiskovni sklad

Zalike se zvali ob robu postavljeni kamen v strmo globočino.

V tistem trenutku se začuje iz prepada strašen krik: „Joj meni, moja glava, moja glava!“

Znan se je zdel Almiri in Zali ta glas. Poslušali sta nato, prestrašeni in začudeni, a vse je zopet utihnilo. Blisk je razsvetljeval temno noč in vrtoglavi prepad. Grom je bobnel zamolklo med pečinami in vrhovi, da se je tresla zemlja in so se skale majale.

Zalo in Almiro obide groza in strah. Mrzli znoj jima priteče na čelo. Obedve zbežita, zbegani kakor srni, proti vhodu, ki vodi v skalnati dom.

Tu pa ustavi obe in prikuje k zemlji strašen prizor. Blisk razsvetli znova strmino in gori po njej se vidijo plazeče črne pošasti... Bil je sovražnik, ljuti Turek. Prvi med njim je že klical: „Le za menoj, le gori, gori! Jaz sem že na vrhu.“

V tem hipu zavali pogumna Zala rtasto skalo doli v strmo ožino. Skala zadene dobro, in prvi vojaki strmo-glaviijo v globoki prepad.

Krik in klic je vzdramil očeta Serajnika in druge tovariše v skalnati votlini. Vsi so začeli metati skalovje v globočino in tako so se srečno rešili nočnega napada in turške krvoločnosti.

Proti jutru so se šele spravljali starci in žene pod skalnati krov. Zdaj so se čutili zopet varne in vsi so poveljevali Zaliko; saj so videli v njej svojo rešiteljico.

Almira ni iskala pred hudim dežjem zavetja. Šla je tja na rob, kjer ji je bil izpodletel strašni načrt. Tu je slonela vsa obupano. Gledala je, zbegana kakor morilka, v

prepada. V srcu jo je peklo. Prsi so se ji stiskale. Zdelo se ji je, kakor da bi ji kdo z žarečimi kleščami trgalo drobovino. Preklinjala je neobčutni kamen, ki je zaprečil njen namen. Rotila se je proti mrtvi prirodi, da ni pospeševala njenega morilnega načrta.

Iz tega mučnega stanja vzdrami deklico zamolkli glas, ki je tužno udarjal iz prepada na njeno uho:

„Almira, Almira! Moja glava! Bog mi pomagaj!“

Tak klic in stok se je slišal iz globočine. Deklici zastane sapa, začuvši svoje ime. Nepremično zre v temni prepad. Iz njega odmeva zopet jok in stok, in drugič se sliši ime: Almira!

Deklici stopijo lasje pokonci. Groze in strahu trepeče na vsem živoru. Glas ji je bil znan, a vedela ni, kdo jo kliče. Naposled se opogumi. Polagoma zleze po strmini navzdol v prepad.

Tu so stekali ranjeni Turki in klicali na pomoč. Temu je bila skala odbila nogo, onemu roko. Ta je imel prebito glavo, drugi zopet prsi vdrti. Tukaj je eden ravnokar dušo izdihnil, tam so se drugi borili s smrtjo. Huda je bila žetev, katero je kosila kamenita kosa, a to je bila šiba božja za krutega nevernika.

Med ranjenci pa je najbolj eden vzdihoval. Ta je klical neprenehoma po Almiri, naj se ga usmili, naj mu pride na pomoč.

Deklica se je trepetaje približevala mestu, od koder je prihajal obupni klic. Prišedši do njega, pa se je zgrudila na prsi — svojemu očetu.

Kakor da bi ji kdo porinil oster nož v srce, jo je speklo v duši. Pomislivši, da je bil prvi tužni glas iz njego-

vega grla, je spoznala, da je sama s kamnom prebila glavo — lastnemu očetu.

„Glej, Almira, to je plačilo mojemu početu!“ jame z zamolklim glasom Tresoglav. „Nazaj ne smem, ker sem kristjan izdal, a k Turkom si zopet ne upam, ker jim ne morem izpolniti svojih obljub.“

Mislil sem, da vzamemo nocoj ta nepristopni tabor, ali zastonj. Sreča mi ni naklonjena. Prvi kamen, ki je priletel s strmine, je zadel mene, in mnogim drugim je odbila nocoj zadnja ura. Povsod okoli se razlega jok in stok. Kdor ni ranjen ali ubit, pa je zbežal v turški tabor, pustivši mene in druge brez pomoči na mestu.“

Hči izpere očetu rano in mu jo obveže s krilom svoje obleke. Tako je vsaj ustavila kri, ki mu je tekla iz glave.

„Preden se stori dan, oče, morate iti odtod,“ povzame nato Almira. „Tudi jaz moram še pred svitom priti v svoje skrivališče. Nihče ne sme vedeti, kje sem bila in da sem govorila nocoj z vami. Sicer je vse izgubljeno, jaz in vi.“

„Vse je izgubljeno, ako mi ti ne moreš pomagati,“ odvrne Tresoglav. „Tri dni in tri noči se že bijejo Turki z Rožani na Gradišču, ali tabora se niso polastili. Poveljnik in jaz sva iskala tudi skrivni podzemeljski vhod, ki vodi iz Svaten v globoko klet na gradu, a nisva ga mogla najti nikjer. Ako mi tedaj ti ne veš pomagati, moram bežati v gore, da si rešim življenje, sicer sem ob glavo. Tako mi je zažugal turški poveljnik.“

(Dalje)